

**YANGI O'ZBEKISTONNING IQTISODIY STRATEGIYASINI AMALGA
OSHIRISH YO'NALISHLARI**

Hamidova Shahzoda Odiljanovna

Farg'ona Davlat Universiteti iqtisod

fakulteti 1 kurs magistranti

Annotatiya: 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi doirasida o'tgan davrda davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarini tubdan isloh qilishga qaratilgan 300 ga yaqin qonun, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 4 mingdan ortiq qarori qabul qilindi.

Kalit so'zlar: turmush sharoitlari, liberallashtirish, ijtimoiy-iqtisodiy asoslar, taraqqiyot bosqichi, ustuvor yo'nalishlar

Shu bilan birga, inson huquqlarini ta'minlash, davlat organlarining hisobdorligi va ochiqligini kuchaytirish, fuqarolik jamiyati institutlari, ommaviy axborot vositalari, aholining siyosiy faolligi va jamoat birlashmalarining rolini oshirish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirildi.

Milliy iqtisodiyotni isloh qilish yo'nalishida tashqi savdo, soliq va moliyaviy siyosatni liberallashtirish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va xususiy mulkning daxlsizligini kafolatlash, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini chuqur qayta ishlashni tashkil etish, shuningdek, hududlarning jadal rivojlanishini ta'minlash bo'yicha ta'sirchan choralar ko'rildi. Fuqarolarni ijtimoiy himoya qilishni kuchaytirish va qashshoqlikni kamaytirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari etib belgilanib, aholini yangi ish o'rinlari va kafolatli daromad manbai, malakali tibbiy va ta'lim xizmatlari, munosib turmush sharoitlari bilan ta'minlash yangi bosqichga ko'tarildi. Islohotlar natijasida so'nggi besh yilda mamlakatimizda yangi O'zbekistonni barpo etish uchun zarur bo'lgan siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy va ilmiy-ma'rifiy asoslar yaratildi.

Xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish, iqtisodiyot tarmoqlarini o'zgartirish, tadbirkorlikni jadal rivojlantirish, inson huquq va manfaatlarini so'zsiz ta'minlash, keyingi yillarda "insonning sha'ni va qadr-qimmatini uchun" tamoyili asosida faol fuqarolik jamiyatini shakllantirishga qaratilgan islohotlarning ustuvor yo'nalishlarini belgilash maqsadida, murakkab jahon jarayonlari va mamlakat taraqqiyotining o'tgan bosqichlari natijalarini chuqur tahlil qilish:

1. 2022-2026 — yillarda yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi (keyingi o'rinlarda — taraqqiyot strategiyasi deb yuritiladi) "harakatlar strategiyasidan — rivojlanish strategiyasiga" tamoyili asosida keng jamoatchilik muhokamasi natijalari bo'yicha ishlab chiqilgan va uni "inson manfaatlarini ta'minlash va mahallani rivojlantirish yili" da amalga oshirish bo'yicha Davlat dasturi (keyingi o'rinlarda — Davlat dasturi deb yuritiladi) tasdiqlansin. Insonning sha'ni va qadr-qimmatini yuksaltirish va erkin fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish orqali insonparvar davlat barpo etish;

adolat va qonun ustuvorligi tamoyillarini mamlakat taraqqiyotining asosiy va zarur shart-sharoitiga aylantirish;

milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash;

adolatli ijtimoiy siyosatni amalga oshirish, inson kapitalini rivojlantirish;

ma'naviy taraqqiyotni ta'minlash va ushbu sohani yangi bosqichga ko'tarish;

milliy manfaatlardan kelib chiqqan holda global muammolarga yondashuv;

mamlakat xavfsizligi va mudofaa salohiyatini mustahkamlash, ochiq, pragmatik va faol tashqi siyosatni yuritish.

2. Rivojlanish strategiyasida belgilangan inson manfaatlarini ta'minlashga qaratilgan ijtimoiy himoya siyosati vazifalari doirasida:

a) 2026 yilgacha bo'lgan davrda aholining muhtoj qatlamlari ijtimoiy yordam va moddiy yordam bilan to'liq qamrab olinadi.

Moliya vazirligi (T. Ishmetov) iqtisodiy rivojlanish va qashshoqlikni kamaytirish vazirligi(S. Xolxo'jayev), mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash vazirligi(R. Mamatov) hamda bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi (N. Xusanov) bilan

birgalikda uch oy muddatda Vazirlar Mahkamasiga aholini ijtimoiy muhofaza qilish milliy strategiyasi loyihasini kiritsin.:

ijtimoiy himoya sohasida yagona davlat siyosatini amalga oshirish;

ijtimoiy sug'urta jamg'armasi, shu jumladan, ijtimoiy sug'urta tizimini yaratish;

ijtimoiy shartnoma asosida kam ta'minlangan oilalarga ijtimoiy yordam va xizmatlar ko'rsatish;

"ijtimoiy himoyaning yagona reyestri" axborot tizimida yordamga muhtoj ayollar, yoshlar va nogironligi bo'lgan shaxslar bo'yicha alohida ma'lumotlar bazasini yaratish, shu jumladan "ijtimoiy himoyaning yagona reyestri" ni "temir daftar", "yoshlar daftarchasi" va "ayollar daftarchasi" bilan integratsiya qilish.;

b) Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm viloyatida Davlat byudjeti mablag'lari hisobidan birinchi to'rtinchi sinf o'quvchilarini bepul ovqat (nonushta yoki tushlik) bilan ta'minlashni yo'lga qo'yish.

Xalq ta'limi vazirligi (B. Saidov) sog'liqni saqlash vazirligi (B. Musayev), moliya vazirligi (T. Ishmetov) hamda Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi va Xorazm viloyati hokimligi bilan birgalikda ikki oy muddatda Vazirlar Mahkamasiga 2022 — yil 1-apreldan boshlab birinchi to'rtinchi sinf o'quvchilarini bepul ovqat bilan ta'minlashni tashkil etish bo'yicha qaror loyihasini kiritsin.

Bunda loyihada ajratilgan mablag'lar sarflanishi va korrupsiogen omillarning oldini olish ustidan jamoatchilik nazoratini o'rnatishning aniq mexanizmlarini nazarda tutsin;

v) 2023-yil 1-yanvardan pensiyani hisoblash uchun qabul qilinadigan ish haqining maksimal miqdorini pensiyani hisoblashning asosiy miqdorining o'n baravaridan o'n baravarigacha oshirsin.

Moliya vazirligi (T. Ishmetov) uch oy muddatda "fuqarolarning davlat pensiya ta'minoti to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga quyidagi o'zgartishlar kiritishni nazarda tutuvchi qonun loyihasini kiritsin.:

ayollarga pensiya hisoblashda bolaga g'amxo'rlik qilish uchun ta'tilda bo'lgan ish stajiga hisoblanadigan jami vaqtni uch yildan olti yilgacha oshirish;

pensiya tayinlanganda bolalikdan 18 yilgacha bo'lgan nogiron bolalarni parvarish qilish vaqtini mehnat stajiga kiritish.

3. Mahallaning "faol" modelini joriy etish, aholi muammolarini bevosita hal etish va hududlarni rivojlantirish uchun zarur resurslar va imkoniyatlar bilan ta'minlash maqsadida 2022-yilda:

mahallalarda yangi institut sifatida joriy etilgan tuman (shahar) hokimlarining tadbirkorlikni rivojlantirish, aholi bandligini ta'minlash va qashshoqlikni kamaytirish, shuningdek, yoshlar yetakchilarining samarali faoliyatini yo'lga qo'yish;

o'z yo'nalishi bo'yicha muammolarni o'rganish va ularni barcha darajadagi rahbarlar tomonidan bevosita mahallalarga borib topish tartibini joriy etsin, shuningdek, mahalladagi ishlarning holatini vazirliklar, idoralar va hokimliklar faoliyatini baholashning asosiy mezonini etib belgilasin;

davlat organlariga murojaat etish va ularning rahbarlari bilan muloqot qilish, mahallada bevosita davlat va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish, shu jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining xalq qabulxonalarini bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish orqali aholi o'rtasida mahalla nufuzini oshirish;

mahallalarda ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etish bo'yicha o'z vakolatlarini qayta ko'rib chiqib, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlarining moliyaviy imkoniyatlarini kengaytirish;

mahallada istiqomat qiluvchi va faoliyat yuritayotgan aholini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimi samaradorligini "o'sish nuqtalari" dan va mahalla aholisining tadbirkorlik faoliyati ixtisoslashuvidan kelib chiqib oshirish;

mahallalar hududida davlat-xususiy sheriklik asosida sport va madaniy inshootlar, ijodiy klublar, bandlikka ko'maklashish markazlari, o'quv markazlari, tadbirkorlik ob'ektlari kabi infratuzilmani tashkil etish chora-tadbirlarini amalga oshirsin;

Raqobat nuqtai nazaridan afzalliklar o'zgaruvchan bolib, inson kapitalining rivojlanishi, innovatsion yuqori texnologiyalar, intellekt bilan bog'liq va o'z tabiatiga ko'ra cheksizdir. Mamlakatning qiyosiy va raqobat afzalliklarini aniq

farqlash lozim. Bir mamlakatda qiyosiy va raqobat afzalliklarining integratsiyalashuvi uning global iqtisodiyotdagi raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanish sur’atlarini ta’minlash, xalqaro raqobatni vujudga keltirishning muhim sharti dunyo mamlakatlari iqtisodiyotining ochiqligi bilan belgilanadi. O’zbekiston iqtisodiyoti erkinlashuvi chuqurlashib, ochiqlik darajasi ortib jahon xo’jaligiga integratsiyalashuvi kuchayib bormoqda. Ba’zi iqtisodchilarning fikricha, iqtisodiyotning ochiqlik darajasi milliy ishlab chiqarishning tarmoq tarkibiga bogliqdir. Ishlab chiqarish hajmining umumiy tarkibida bazaviy tarmoqlar ulushi qanchalik yuqori bolsa, iqtisodiyotning ochiqlik darajasi shunchalik past boladi.

Ushbu holat bazaviy tarmoqlarning xalqaro ixtisoslashuv jarayoniga kam darajada jalb etilganligi va asosan ichki bozorga yonaltirilganligi bilan izohlanadi. Qayd etib otilganidek, iqtisodiyotning ochiqligi xalqaro iqtisodiy raqobatning muhim sharti hisoblanadi. Mamlakatlarning raqobatbardoshligi qanday aniqlanadi va u nimalarga bogliq? Nima sababdan ba’zi mamlakatlar raqobatbardoshligi jihatidan boshqa mamlakatlarga nisbatan ilgari ketgan? Raqobatbardoshlik tushunchasiga iqtisodiy adabiyotda firmalarning mavjud sharoitda raqobatchilariga nisbatan baho va bahosiz tavsifiga kora tovarlarni loyihalashtirish, tayyorlash va sotish borasidagi real va potentsial imkoniyatlaridir deya ta’rif beriladi Jahon iqtisodiy forumining metodikasi hisoblanadi. Tadqiqot jarayonida mamlakatning iqtisodiy osishini baholashda orta va uzoq muddatli rivojlanish dinamikasini tavsiflovchi muhim makro va mikroiqtisodiy ko’rsatkichlar asosida raqobatbardoshlikning agregat indekslari hisoblanadi. Ushbu metodika 30 yildan buyon qo’llaniladi va uning natijalari Jahon iqtisodiy forumining Global raqobatbardoshlik to’g’risidagi ma’ruzasida chop etiladi. Mamlakatning raqobatbardoshligini baholash kop sonli ma’lumotlarni yig’ish, guruhlash, umumlashtirish asosida raqobatbardoshlik ko’rsatkichlarini asosiy bo’yicha hisoblashni ko’zda tutadi. Keyin barcha omillarning raqobatbardoshlik ko’rsatkichiga qoshgan hissasini aks ettiruvchi agregat indeks va subindekslar

hisoblanadi. Zamonaviy milliy iqtisodiyotni raqobatbardoshligini aniqlash metodikasida 12 ta asosiy omil ajratiladi.

Mintaqa iqtisodiyoti raqobatbardoshligi milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligiga yetarli ta’sir krsatadi hamda tarmoqlar, korxonalar va tovarlar raqobatbardoshligi bilan ozaro boglangan holda amal qiladi, bu mintaqaning kompleks rivojlanishini ta’minlashda uning raqobatbardoshligiga berilgan bahoni belgilaydi. Mintaqa raqobatbardoshligini baholash, bir tomondan, mintaqaning raqobatbardoshlik afzalliklarini ta’minlash, qo’llab quvvatlash va o’stirish yonalishida faol harakatlanish imkonini bersa, ikkinchi tomondan, mintaqaning zaif tomonlarini bartaraf etish yoki ularni kuchli tomonlarga aylantirish imkonini beradi. Amaliy jihatdan mintaqaning raqobatbardoshligi mavjud ishlab chiqarish omillaridan (iqtisodiy potentsialdan) samarali foydalanish sharoitida raqobatbardosh tovarlar va xizmatlar ishlab chiqarilishini ta’minlashga qodirligida, raqobatdagi ustunliklarning mavjudlarini ishga solish va yangilarini yaratishda, raqobatlashayotgan mintaqalar ortasida xalqaro ekologik standartlarga rioya qilgan holda yashash tarzini oshirishda namoyon bo’ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O’zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yollari va choralari. –T.: O’zbekiston
2. A.M.Sadiqov va boshqalar. Xorazm viloyatini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish strategiyasi. T.:IFRM nashriyoti.
3. www.ziynet.uz
4. www.lex.uz